

СУТНІСТЬ ТА ФІСКАЛЬНІ ЗАВДАННЯ МИТНОГО ТАРИФУ

Одним з найбільш поширених інструментів митно-тарифного регулювання, який охоплює всю номенклатуру товарів є митний тариф як систематизований перелік ставок мита. Найчастіше встановлення ставок мита здійснюється для товарів, що ввозяться на територію держави, тому митні тарифи об'єднують ставки ввізного мита. Відповідно до вітчизняного законодавства митний тариф – це систематизований згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД) перелік ставок ввізного мита, яке справляється з товарів, що ввозяться на митну територію України.

В митному тарифі товари об'єднані в групи за походженням (промислові, рослинні, мінерали тощо) та ступенем їх обробки (сировина, напівфабрикати, готові вироби). По кожному товару зазначається ставка мита, якою він обкладається. Його можна розглядати також як конкретну ставку мита, яка застосовується при ввезенні певного товару чи вивезенні його за її межі на митну територію країни. У даному разі поняття митного тарифу повністю збігається з поняттям мита при переміщенні товарів через митний кордон країни і може визначатись як вид митного платежу, що стягується з товарів та предметів, що переміщуються через митний кордон [1, с. 204].

Сучасний митний тариф є складним торговельно-економічним інструментом регулювання зовнішньої торгівлі, включаючи кілька обов'язкових елементів, від яких залежить ефективність і дієвість тарифу в цілому. До цих елементів належать: 1) система товарної класифікації тарифу; 2) структура тарифу; 3) ставки мита; 4) метод визначення країни походження товару [1, с. 293].

Митний тариф як важливий інструмент зовнішньоекономічної політики держави виконує ряд функцій в економіці, а саме: фіскальну, захисну, контрольну, регуляторну та стимуляційну.

Зупинимось детальніше на фіскальній функції митного тарифу, оскільки, в принципі всі функції є однаково важливими для економіки, але на сьогодні на практиці перевага віддається функції наповнення державного бюджету, а митно-тарифне регулювання розглядається як фіскальний інструмент. Моделі використання митного тарифу з метою виконання фіскальної функції можуть бути найрізноманітнішими. Одна з них базується на обов'язковому впровадженні мита відносно товарів широкого вжитку, при цьому ставки мита утримуються на низькому рівні з метою максимізації митних надходжень до державного бюджету. Низькі ставки мита стимулюють імпортерів до офіційного отримання імпортного вантажу, а не до пошуку контрабандних шляхів. У свою чергу, широке охоплення імпортом великої кількості товарних позицій дає можливість країні мати великі обсяги товарів.

Фіскальної мети може бути досягнуто через митне оподаткування тільки певної категорії товарів, але при цьому ставки мита мають бути значно вищі, ніж у першому варіанті, щоб зберегти певний рівень митних надходжень. Можливе також використання варіанта впровадження єдиної низької ставки мита на всі товари, що перетинають митний кордон країни незалежно від напрямку руху, – експорт, імпорт, транзит, але це може мати тільки тимчасовий фіскальний ефект, оскільки реакція торговельних партнерів буде адекватною, що знизить обсяги зовнішньоекономічної діяльності.

Застосування митного тарифу завжди виконує фіскальну функцію, оскільки митний тариф стосується ввізного мита, яке є податком, що є засобом поповнення державної казни і покривається за рахунок кінцевого споживача. Ефект фіску прямо залежить від митної ставки. Якщо вона незначна, то й ефект від даного податку невеликий, а якщо розмір ставки підвищується, то й посилюється податковий ефект [2, с. 208].

Окремо треба звернути увагу на такі спеціальні імпорتنі процедури, як запровадження тимчасової надбавки до діючих ставок ввізного мита на деякі товари та додатковий імпорتنий збір, які використовуються з метою мінімізації впливу світової фінансової кризи на стан платіжного балансу України і по своїй суті належать до заходів тарифного регулювання.

Слід зазначити, що митний тариф не єдиний економічний інструмент державного регулювання зовнішньої торгівлі. Крім нього до системи економічного інструментарію митно-тарифного регулювання можна віднести як податки, особливо це стосується непрямих податків (нарахування акцизного податку чи податку на додану вартість при імпорті), так і різні види митних чи інших зборів.

Література:

1. Циганкова Т. М., Петрашко Л. П., Кальченко Т. В. Міжнародна торгівля: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2001. — 487 с.

2. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: підручник / За ред. О.П. Гребельника. — К.: Центр навчальної літератури, 2005. — 696 с.

В'ячеслав Герасимчук

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: кан. екон. наук, доцент Амбрик Л. П.

ПЕРЕДУМОВИ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ОСОБЛИВИХ ВИДІВ МИТА ЯК ЗАСОБІВ ТОРГІВЕЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДЕРЖАВИ

Україна йде по шляху інтеграції до світового економічного простору, тому для ефективного функціонування її економіки виникає необхідність прийняття відповідних зобов'язань щодо застосування певних спеціальних заходів у сфері регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Ці зобов'язання, в основному, стосуються обмеження у використанні тарифних та нетарифних методів протекціонізму внутрішнього ринку. Варто зазначити, що проблематика, пов'язана з економічною незалежністю і захищеністю, є актуальною і для країни, яка всіма силами сприяє прискоренню процесу входження до світової системи господарської діяльності.

У передбачених критичних ситуаціях використовуються спеціальні тарифні заходи, класифікація яких відбувається відповідно принципу обмеження. Їх поділяють на наступні види: компенсаційне, спеціальне та антидемпінгове мито. В науковій літературі вони ще носять назву – дискримінаційні, бо їхній рівень є значно вищим, ніж звичайний, та їхнє використання відбувається суто для посилення тарифного тиску на продукцію, вироблену закордоном, із метою зниження її конкурентного впливу на вітчизняні товари.

Зазвичай, використання таких різновидів мита є заходом тимчасовим, і держава застосовує їх із метою захисту від спроб здійснення недобросовісної конкуренції зі сторони її торгових партнерів, або як відповідь із приводу дискримінаційних дій, при порушенні інтересів країни іншими державами.

Іншим важливим аспектом застосування особливих видів мита є їх «точковий характер» здійснення впливу. Вони мають застосовуватись відносно імпорту окремих видів іноземних товарів чи визначених окремих закордонних виробників, які використовують заходи демпінгу чи субсидії при здійсненні експорту або виробництві продукції, а також при існуючій загрозі для ринку України, викликаній ймовірністю масового імпортування товарів.

Перш ніж будуть застосовані особливі види мита, провадиться відповідне розслідування (уряд країни дає відповідне доручення) конкретно-визначених випадків із метою виявлення об'єктивних доказів того, що саме негативний вплив іноземних конкурентів завдав або невідворотно загрожує заподіяти істотні збитки будь-якій галузі економіки країни. Ці умовності ускладнюють процес введення та застосування особливих видів мита. Під час процесу розслідування відбуваються двосторонні переговори, йде